הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קיז קיח

ד (טו) [ח]אִם לֹא שָׁאַל מָטָר בִּימוֹת (מ) [ח] הַגְּשָׁמִים מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁאַל (ט) טַל, אֲבָל אִם שָׁאַל מָטָר וְלֹא טַל, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ: ה * [ט]אִם לֹא שָׁאַל מָטָר וְנִזְכַּר קֹדֶם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ (טז) וְשׁוֹאֵל (י) [י] בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. (וְאִם הָיָה לוֹ תַּעֲנִית וְצָרִיךְ לוֹמַר עֲנֵנוּ, יֹאמַר הַשְּׁאֵלָה (יז) קֹדֶם (יח) עֲנֵנוּ) (אבודרהם (סדר שמו"ע)). וְאִם לֹא נִזְכַּר עַד אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, 'אִם לֹא עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְבִרְכַת הַשָּׁנִים, וְאִם עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה. וְאִם הִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ וְאֵינוֹ רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא עָקַר רַגְלָיו (יח) * כַּעֲקוּרִים דָּמֵי. וְאִם נִזְכַּר (יט) אַחַר שֶׁחָתַם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל רְצֵה, נִרְאֶה שֶׁאוֹמֵר וְתֵן טַל וּמָטָר וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר רְצֵה:

קִיחַ חֲתִימַת בְּרָכַת הַשִּׁבָּה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ חוֹתְמִים בָּהּ (א) מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וּמֹראשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים חוֹתְמִים (ב) הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. הַגָּה: מִיהוּ אִם אָמַר מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (ג) אֵין צָרִיךְ (ד) [א] לַחֲזֹר, וְלֹא אָמְרוּ שֶׁיַּחֲזֹר אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁכָּל הַשָּׁנָה אוֹמְרִים הָאֵל אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (הרבינו יונה סוף פרק קמא דברכות (ו. ד"ה מיהו) וטור והגהות מנהגים (רפ"ב מהל' תפ"ת אות קו)), וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקפ"ב (ס"ק):

א בְּרָכוֹת י"ב (ע"ב).

ח בְּרָכוֹת ל"ג (ע"א), תַּעֲנִית שָׁם.
ט שָׁם (ברכות כט).
י טור בְּשֵׁם הָרַמְב"ם בְּפֶרֶק י', מַהֲלָכוֹת תְּפִלָּה (ה"ט) וּבְרֹאשׁ (ברכות פ"ד סי' יד).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קי"ד (סק"י) בְּשֵׁם שְׁלֹמֵי צִבּוּר (משפטי ברכות העמידה ברכה ב אות ד) מַה שְּׁכָתְבְנוּ שָׁם: ד [ח] הַגְּשָׁמִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּטוּר (סי' קיד) בְּשֵׁם רַאֲבִי"ה (סי' תתמו) וּבַלְבוּשׁ (סי' קיד סי"ט). וְעַיֵּן בְּשֹׁלְמֵי צִבּוּר (משפטי ברכות העמידה ברכה ט אות ב) שֶׁכָּתַבְתִּי דָּוִד (סי' מח) וּמִאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ט) סְבִירָא לְהוּ דְּלֹא יִשְׁאַל שָׁם, וְיַמְתִּין עַד שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיִשְׁאַל שָׁם, וְהוּא הַסְּכִים שֶׁיִּשְׁאַל קֹדֶם תְּקִיעַ וּמִשָּׁמַע דִּגְּם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ט) סְבִירָא לֵיהּ הָכִי, וְעַיֵּן שָׁם סִימָן קי"ד, וְכֵן הַסְּכִים בְּשוּ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא סִימָן ט', וְכָתַב שֶׁהַטַּ"ז (סי' קיד ס"ק יב) אֵינוֹ חוֹלֵק כִּי אִם עַל פְּרוּשׁ הַלְּבוּשׁ, אֲבָל לְדִינָא הַכֹּל מוֹדִים דְּיֵשׁ לְשַׁאֵל קֹדֶם תְּקִיעַ, עַיֵּן שָׁם: ה [י] בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ט) בְּשֵׁם מַהֲרַ"י מוּלְכּוֹ (בתשובה כת"י סי' קלו), שֶׁאִם נִזְכַּר בְּאֶמְצַע תְּקִיעָה אַחֲרָת, אוֹמֵר בְּרָכָה אַחֶרֶת, אוֹמֵר בְּדִרְכּוֹ עַד שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיִשְׁאַל שָׁם, וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁיִּפְסִיק וְיַחְזֹר לְתַחִלַּת בְּרָךְ עָלֵינוּ וְיִשְׁאַל מִשּׁוּם שֶׁאָמַר תְּפִלָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְיִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, דְּאֵין מַן הָרָאוּי שֶׁיֹּאמַר בְּרָכוֹת לְכַתְּלָה מִפְּנֵי הַפְּסָק, עַיֵּן שָׁם:

א [א] לַחֲזֹר. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּבְשֵׁם הָרַמַ"ע בְּאֶלְפָּסֵי זוֹטָא (ברכות פ"א על המשנה ב"ש אומרים) כָּתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סי' תקפב ס"ק כ) שֶׁאִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה חָתַם הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט חוֹזֵר, אַף בְּתִפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל בְּהִגָּהוֹת הָרֹאשׁ (ברכות פ"א אות ס) כָּתַב דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, וּבְכַפֶּר מַשָּׂה יְהוּדָה (סי' תקפב סק"א) כָּתַב שֶׁכֵּן הִסְכִּימוּ רֹב הָאַחֲרוֹנִים. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַיֵּטֵב דִּלְפִי טַעַם הַט"ז גַּם בָּזֶה יֵשׁ

בֵּאוּר הֲלָכָה

יְצָא בִּדִיעֲבַד. אֲבָל אִם אָמְרוּ אִם לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר הַתְחִיל וְתֵן בְּרָכָה וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ וְכוּ' וְסִיֵּם הַבְּרָכָה, יְצָא בִּדִיעֲבַד [חַיֵּי אָדָם (כלל כד סי"ד) עַיֵּן שָׁם בְּנִשְׁמַת אָדָם (סק"א)]:

ה * אִם לֹא שָׁאַל מָטָר וְכוּ'. לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִם חָסַר בְּשִׁאַר בְּרָכָה דָּבָר שֶׁהוּא מֵעִקַּר הַבְּרָכָה [כְּגוֹן שֶׁחִסֵּר עִנְיַן קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת בִּבְרָכַת תְּקַע בְּשׁוֹפָר שֶׁנִּקְרֵאת בְּמִגְלָה דֵּךְ (י"ז) (ע"ב) עַל שֵׁם זֶה, עַיֵּן שָׁם], גַּם כֵּן יָכוֹל לְהַשְׁלִים בִּבְרָכַת שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וּרְאִיָּה מִתּוֹסְפוֹת בְּרָכוֹת כ"ט עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מִפְּנֵי וְכוּ' דְּלֹא מָצְטוּ רַק דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲנְיַן שֶׁבַּח בְּגוֹן הַזְכָּרָה וְהַבְדָּלָה וּשְׁאָר שִׁבְחִים שֶׁאֵינָם עִנְיַן תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, וְגַם אִפְלוּ בְּהַבְדָּלָה גּוּפָא פָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן רצ"ד סְעִיף קָטָן ג' דְּאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ כּוֹס לְהַבְדִּיל וְשָׁכַח לוֹמַר הַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת יֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בָּזֶה. וּמַה דְּאִיתָא בְּסִימָן קי"ט סְעִיף ג' דְּאִם טָעָה בִּבְרָכָה אַחַת מֵאֶמְצָעִיוֹת שֶׁחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה, אִפְשָׁר דְּהָתָם אֵירְעִי שֶׁנִּזְכַּר אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְתַדַּע דַּהֲלֹא בִּדְבָרָיו שָׁם כְּלָל גַּם כֵּן אִם טָעָה וְשָׁכַח לוֹמַר טַל וּמָטָר בְּבִרְכַת הַשָּׁנִים, וּבָזֶה בְּוַדַּאי אֵין לוֹ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה אֶלָּא שׁוֹאֵל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֶלָּא וַדַּאי דִּלְעִנְיַן טַל וּמָטָר לֹא יָצָיר דִּין הַמְחַבֵּר רַק אִם נִזְכַּר אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אִם כֵּן אִפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין בָּזֶה, וּמַה שֶּׁלֹּא בָּאַר הַמְחַבֵּר שָׁם זֶה בְּפֵרוּשׁ, מִשּׁוּם דְּרָצָה שָׁם לְכלל דִּינוֹ גַּם לְעִנְיַן דְּלָג, וּבִדְלָג אֵין שׁוּם נְפָקָא מִינָּהּ בֵּין נִזְכַּר קֹדֶם שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה אוֹ אַחַר כָּךְ, דְּאֵין רָשַׁאי לְכלל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְאַף שֶׁהַפְּרִי חָדָשׁ (סי' קיט ס"ג) מֵיקַל גַּם בָּזֶה, כְּבָר הִשִּׂיגוּ חַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"כ), גַּם עִנְיַן טָעוּת כּוֹלֵל אִם הוֹסִיף אֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא מְקַלְקֵל אֶת הַבְּרָכָה כְּגוֹן שֶׁאָמַר טַל וּמָטָר בִּימוֹת הַחַמָּה וּכְהַאי גַּוְנָא, דְּבָזֶה בְּוַדַּאי אֵין לוֹ שׁוּם תִּקּוּן בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֲבָל לְעִנְיַן חִסָּרוֹן אֶפְשָׁר דְּיוֹכִל לְהַשְׁלִימוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה כְּגוֹ"ל. וְדַע, דִּלְדַעַת הַגְּרַ"א לְעֵיל בְּסִימָן נ"ט סְעִיף (א') [ב'] דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּהָעֶקֶר תְּלוּי בַּחֲתִימָה, יָצָא וַאֲפִלּוּ הַשְׁלָמָה אֵין צָרָךְ, כִּי מִיבָּעֵי לִי לְפִי דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּסְפָרִי מִגְדִּים בְּסִימָן קי"ט אוֹת (ג') [ד'] בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב דְּדַעְתּוֹ גַּם כֵּן דְּלֹא כְּהַפְּרִי חָדָשׁ הַנַּ"ל, וְגַם בְּעִנְיַן סְפֵקָתָנוּ כָּתַב דְּאִם דְּלַג אֵיזֶה תֵּבוֹת שֶׁהוּא מֵעִנְיַן הַבְּרָכָה אֵין יָכוֹל לְהַשְׁלִימוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, וְטַעֲמוֹ, דְּלֹא דָּמֵי לְשֹׁאֵלָה וְהַבְדָּלָה, דְּזֶה אֵינוֹ נוֹסֵחַ קָבוּעַ תָּמִיד לָךְ תִּקּוּנוֹ לָזֶה תַּקָּנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשִׁינּוּי אֶת הַנּוֹסַח הַקָּבוּעַ. וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיוּתִי דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה, אַחֲרֵי דִּדַעַת הַגְּרַ"א וְעוֹד כַּמָּה מֵהָרִאשׁוֹנִים דְּהָעֶקֶר תְּלוּי בַּחֲתִימָה לְחוּד וְכוּ' שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן נ"ט בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ולא אמר), אֶפְשָׁר דִּבְזֶה יֵשׁ לְצָרֵף לָזֶה דַּעַת הַפְּרִי חָדָשׁ הַנַּ"ל דְּיֵהָיֶה יָכוֹל לְהַשְׁלִימוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, כִּי גַּם הַפְּרִי מִגְדִּים לֹא הֵבִיא רְאָיָה לְסִבָּרְתּוֹ בָּזֶה:

* כַּעֲקוּרִים. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ט יח), כֵּן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תכ"ב (סק"ב) וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים, וְדִלְמָא כְּחַיֵּי אָדָם (שם סט"ו) שֶׁכָּתַב דְּבָעֵינַן עֲקִירַת רַגְלָיו מִמָּש. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם (סק"ב) דְּהַיְינוּ שֶׁהֵבִיא הַגָּאוֹן אַבְרָהָם לֹא נִמְצָא, הוּא בְּפֶרֶק ה' דִּבְרָכוֹת אַחַר הַמִּשְׁנָה 'מוֹדִים מוֹדִים' (ה"ג), וְגַם הֶרְשֵׁב"א הֵבִיאוּ בְּחִדּוּשָׁיו בְּפֶרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (ברכות כט: ד"ה טעה), וְכֵן מָצָאנוּ בְּעֶזְר' ה' יִתְבָּרַךְ בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה פֶּרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (דף כ.) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשֶׁרָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים כו',

בַּאֵר הַיֵּטֵב

נִזְכַּר שֶׁהוּא שַׁבָּת, וְהָיָה בִּימוֹת הַחַמָּה וְשָׁאַל מָטָר, חוֹזֵר עַד שֶׁיֹּאמַר בִּרְכַת הַשָּׁנִים כְּתִקּוּנָהּ, וְאֵז יַלֵּךְ אֶצֶל שַׁבָּת. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן צ"א: ד (ח) הַגְּשָׁמִים. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל תְּקַע בְּשׁוֹפָר, אוֹמְרוֹ שָׁם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן קי"ד סָעִיף ו': (ט) טַל. וּלְעֵיל סִימָן קי"ד לְעִנְיַן הַזְכָּרָה סָגֵי טַל, עַיֵּן ט"ז (סק"ג) הַטַּעַם: ה (י) בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. אֲבָל הַזְכָּרָה לֹא שְׁיָכָא בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, דְּשַׁבָּת הוּא: (יא) עֲנֵנוּ. דְּשֹׁאֵלָה חֲמִירָא מֵעֲנֵנוּ, דְּאִם לֹא אֲמָרָהּ מַחֲזִירִין אוֹתוֹ מֵה שֶּׁאֵין כֵּן בַּעֲנֵנוּ:

א (ו) לַחֲזֹר. (ו)כֵּן פָּסַק מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּבֵ"ח (סי"א) וּמַשֶּׁה מִשָּׁה (סי"א) וּשְׁלָ"ה (מסכת ר"ה נר מצוה אות כה), וּלְבוּשׁ כָּתַב דְּנוֹהֲגִין לַחֲזֹר, וְט"ז (סק"ב) הָעֲלָה דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַתְפַּלֵּל שֵׁנִית בְּתוֹרַת נְדָבָה, דְּיֵשׁ חִלּוּק אֲפִלּוּ בְּנוֹסַח מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, דִּבְכָל הַשָּׁנָה אֵין הַמִּשְׁפָּט עִקַּר אֶלָּא הַצְּדָקָה, וְלָכֵן הַקְּדִימוּ לְמִשְׁפָּט, אֲבָל מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם כִּפּוּר הַמִּשְׁפָּט עִקַּר וְלָכֵן לֹא הִזְכִּירוּ צְדָקָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן סִימָן תקפ"ב (סק"ב). אִם בְּכָל הַשָּׁנָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נִזְכַּר קֹדֶם שִׁסִּים הַבְּרָכָה, יַחֲזֹר גַּם כֵּן לְתִחִלַּת בִּרְכַת הַשָּׁנִים, וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד"ה אם שאל): ד (טו) אִם לֹא שָׁאַל. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וּבְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ח) שֶׁכָּתְבוּ, דְּאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל תְּקַע בְּשׁוֹפָר אוֹמְרוֹ שָׁם, וּבְסִימָן קי"ד בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בְּלֹא חָתְמָה הָאֲרַכְנוּ בָּזֶה וּבְרַרְנוּ א]דְּיוֹתֵר טוֹב שֶׁיֹּאמַר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, דְּבָזֶה יָצָא לְכָלֵי עֶלְמָא, עַתָּה מָצָאתִי בְּסֵפֶר קְצוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ (סי' יט ס"ו) שֶׁפָּסַק גַּם כֵּן הָכִי. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שִׁסִּים בִּרְכַת הַשָּׁנִים יֹאמַר בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר, אַף אִם נִזְכַּר אַחַר כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת יַחֲזֹר וְיֹאמַר וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מֵעֵין חֲתִימָה סְמוּךְ לַחֲתִימָה, (ו) וְטוֹב יוֹתֵר שֶׁיַּחְתִּיל וְתֵן טַל וּמָטָר וְיִגְמֹר כְּסִדְרָן: ה (טז) וְשׁוֹאֵל בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בִּבְרַכַת שְׁמַע קוֹלֵנוּ קֹדֶם כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ, שֶׁמְּתֻקָּנָת לִשְׁאֹל בָּהּ כָּל הַבַּקָּשׁוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן קי"ט (ס"א). אֲבָל הַזְכָּרַת מַשִּׁיב הָרוּחַ קַיְמָא לַן לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד (ס"ה) דְּאִם שָׁכַח חוֹזֵר, מִשּׁוּם דְּהַזְכָּרָה שֶׁבַּח הוּא וְאֵין מְקוֹמָהּ בְּזוֹ הַבְּרָכָה שֶׁמְּתֻקָּנָת לְבַקָּשָׁה: (יז) קֹדֶם עֲנֵנוּ. דִּשְׁאֹלָה חֲמִירָה מֵעֲנֵנוּ, דְּאִם לֹא אֲמָרָהּ מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּעֲנֵנוּ: (יח) כַּעֲקוּרִים דָּמֵי. וְהוּא הַדִּין אִם רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים וְסִיֵּם תַּחֲנוּנָיו וְאָמַר אַחֲרֵיהֶם הַפָּסוּק יִהְיוּ לְרָצוֹן וְגוֹ', שֶׁבְּאֲמִירַת פָּסוּק זֶה עָשָׂה הֶסֵּח הַדַּעַת מִלּוֹמַר עוֹד תַּחֲנוּנִים וְנִשְׁלְמָה תְּפִלָּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתְחִיל עֲדַיִן עֹשֶׂה שָׁלוֹם: (יט) אַחַר שֶׁחָתַם. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', יְסַיֵּם לַמְּדָנִי חֻקֶּיךָ וְיֹאמַר וְתֵן טַל וּמָטָר וְאַחַר כָּךְ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ וְכוּ' [בְּאוּר הֲלָכָה לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד (ס"ו בלא חתימה)]:

א (א) מֶלֶךְ אוֹהֵב וְכוּ'. וְאִם אָמַר בְּכָל הַשָּׁנָה (ב) הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט (ג) אוֹ הָאֵל הַמִּשְׁפָּט, יָצָא: (ב) הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. בִּשְׁנֵי הַיָּמִים"ן, (ג) וְיִזָּהֵר בָּזֶה, כִּי יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יָצָא, וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם אָמַר מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט לֹא יַחֲזֹר: (ג) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. עַיֵּן בְּאַחֲרוֹנִים דְּמִסְתָּבֵר דְּאִם נִזְכַּר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר מֵעֵת אָמְרוֹ 'וּמִשְׁפָּט' אוֹמֵר הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט גַּם כֵּן, וְאִם לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר שׁוּב לֹא יֹאמַר [ב]וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (ו) עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד סָעִיף ו' בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בְּמָקוֹם:

א (ט) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (ג) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני סמיכת גאולה לתפילה וכו' סע"א): (ד) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם סע"ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ה) כתב: אם לא שאל מטר ונזכר קודם שהתחיל תקע בשופר שואלו שם ונחשב כאילו שואלו בתוך ברכת השנים. **ב]** ובשו"ע הרב (סי' תקפב ס"ב) כתב: ויש אומרים דאם נזכר קודם שסיים תפלתו חוזר לראש ברכת השיבה, ואם נזכר לאחר שסיים תפלתו חוזר לראש התפילה וכו'. ולענין הלכה ספק ברכות להקל. ולפיכך אם נזכר קודם שסיים תפלתו אין צריך לחזור לברכת השיבה כדי שלא יברך ספק ברכה לבטלה, אבל לאחר שעקר רגליו טוב שיתפלל עוד פעם בתורת נדבה, ואינו צריך לחדש בה דבר כיון שמתפלל אותה מחמת הספק.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah